Než za(z)voní vánoce – O svaté Barboře

Barbora byla krásná dívka, která žila na přelomu třetího a čtvrtého století v Nikodémii. Její otec byl bohatý kupec a především velký odpůrce křesťanství. Svoji dceru chtěl ochránit před křesťanstvím, proto ji uvěznil v kamenné věži. Jeden ze sloužících byl však tajným křesťanem a do křesťanství ji zasvětil. Když se otec dozvěděl, že se Barbora nechala potají pokřtít a také odmítla vybraného ženicha, zuřil. Barbora utekla, ukryla se ve skále, avšak její úkryt byl prozrazen.
Otci se nepodařilo ani vězením, ani hladem Barboru přimět, aby se křesťanství vzdala, a tak ji odvedl k soudci. Barbora byla krutě mučena a odsouzena ke stětí mečem. Meč vzal do rukou její otec, který byl záhy zabit bleskem, seslaným z nebes.

Svatá Barbora je patronkou horníků, sedláků, pokrývačů, architektů, tesařů, hrobníků ... zajatců, dělostřelectva, osiřelých a týraných dětí i umírajících.

Bývá zobrazována s mečem, pavími pery, věží se třemi okny, dělem a kalichem.

Zvyky

V dřívějších dobách v předvečer svátku svaté Barbory obcházely stavení Barborky. Byly to ženy a dívky, které se oblékly do bílých šatů a obličej si zakryly závojem.
Pro hodné děti měly Barborky v košíku ovoce a sladkosti, pro zlobivé metličku.

Děti věřily, že Barborky sedí někde za komínem a pozorují je. Barborky jim totiž říkávaly:

"Buďte, dětičky, pilné, poslouchejte svých rodičů a rády se modlívejte. My budeme sedět za komínem, poslouchati a samy se přesvědčíme. A nebudete-li hodné a poslušné, přijdeme za rok a nasekáme vám."

V 18. a 19. století se na svátek svaté Barbory hrávaly hry o umučení této světice.
Původně ji hráli žáci se svým učitelem, později se z této hry stala obchůzková zábava. Žáci sami chodívali po vesnici nebo městem a hráli úryvky ze hry, za což dostávali koledu.

Barborky ve váze

Do dnešních dnů se uchoval zvyk uříznout si v den svátku Barbory větvičky nějakého ovocného stromu, nejčastěji třešně, a dát je do vázy.
Dívky věřily, že pokud větvička vykvete na Štědrý den, můžou se v následujícím roce těšit na svatbu. V některých krajích na větvičky přivazovaly cedulky se jmény chlapců a která větvička vykvetla jako první, jméno na ní bylo jméno ženicha.

Již pohané věřili, že dny na počátku prosince jsou příznivé pro věštění a zvláště den čtvrtý. Proto trhali větvičky ovocných stromů, které měly věštebnou moc.

Barbora má svátek 4. prosince a k tomuto dni se vážou pranostiky:

Je-li Barborka na ledě, vánoce budou na blátě.
Má-li svatá Barbora bílou zástěru, bude hodně trávy.
Je-li na den svaté Barbory mnoho jinovatky na stromech, bude hodně ovoce.
O svaté Barboře měj sáně na dvoře.
Svatá panna Barborka vyhání dříví ze dvorka.

Na svátek svaté Barbory si lidé domů přinášejí větvičky třešní a těší se, že vykvetou.

Můžete to zkusit také a při pozorování fotit nebo kreslit postupně se rozvíjející květy.

Poznáte, z jakého stromku jsou rozkvetlé větvičky na obrázcích?

HRUŠEŇ

JAVOR

JÍROVEC

TŘEŠEŇ

JABLOŇ

MERUŇKA

ŠVESTKA